

Correctievoorschrift HAVO

2013

tijdvak 1

maatschappijwetenschappen (pilot)

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB2 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.
Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
- b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examen bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 72 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Kansen op school en op de arbeidsmarkt

1 maximumscore 2

- In een meer gesloten samenleving zijn afkomst en geërfd bezit belangrijk bij het bepalen van iemands positie op de maatschappelijke ladder, terwijl in een meer open samenleving er gelijke kansen zijn om op de maatschappelijke ladder te stijgen / sociaal mobiel te zijn 1
- Uit tekst 1 blijkt dat afkomst een rol speelt bij schoolsucces: kinderen van hoogopgeleide ouders hebben meer kans op schoolsucces dan kinderen van laagopgeleide ouders 1

2 maximumscore 2

- Nature-factoren spelen een rol omdat de kansen op schoolsucces volgens tekst 1 mede worden bepaald door aangeboren aanleg die een kind bij de geboorte van zijn ouders erft (regels 13-15) 1
- Nurture-factoren spelen een rol omdat de kansen op schoolsucces volgens tekst 1 mede worden bepaald door omgevingsfactoren waarin het kind opgroeit, zoals de school (regels 18-26) / het gezin (regels 30-36) 1

3 maximumscore 2

- Voorbeeld a
 - Positietoewijzing:
het verplicht stellen van opvang verwijst naar een **maatschappelijke** oorzaak die van **buitenaf** de positie van kinderen bepaalt 1
- Voorbeeld b
 - Positieverwerving:
kennis en vaardigheden verwijzen naar de **eigen verdienste** van de groep die de positie van kinderen bepaalt 1

Opmerking

Geen scorepunt toekennen aan alleen het noemen van het juiste begrip of aan alleen een juiste uitleg.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

- Sociaal kapitaal zoals connecties en netwerken kunnen door groepen op de arbeidsmarkt gebruikt worden voor het vinden van een baan of voor het maken van promotie 1
- Verschillen in sociaal kapitaal tussen groepen in de samenleving kunnen ervoor zorgen dat sommige groepen beter een goede positie op de arbeidsmarkt kunnen verkrijgen dan andere groepen. Hierdoor kunnen verschillen in bezit en/of status in stand worden gehouden 1

Opgave 2 De invoering van minimumstraffen

5 maximumscore 2

Minimumstraffen kunnen een preventieve functie hebben omdat het potentiële recidivisten kan afschrikken om opnieuw een ernstig misdrijf te begaan.

6 maximumscore 2

- Opvattingen over wat een misdrijf is en hoe ernstig een misdrijf is (hoe zwaar het bestraft moet worden), zijn aan veranderingen in de tijd onderhevig 1
- De invoering van minimumstraffen kan gezien worden als een verandering in de opvatting over de zwaarte van de huidige straffen die door rechters worden gegeven voor recidive bij bepaalde vormen van criminaliteit 1

7 maximumscore 4

- (opvatting 1) De daad staat centraal / Er wordt uitgegaan van vaststaande sancties voor alle daders / In de eerste plaats wordt geen rekening gehouden met individuele kenmerken of achtergrond van de dader 1
- (bijbehorende uitleg) Invoering van minimumstraffen past hierbij omdat de invoering beoogt dat (op uitzonderingen na) alle recidivisten voor dezelfde soort misdrijven dezelfde minimale straf krijgen 1
- (opvatting 2) Er wordt uitgegaan van een rationeel mensbeeld / Mensen calculeren gevolgen van gedrag van tevoren in 1
- (bijbehorende uitleg) Invoering van minimumstraffen past bij de opvatting dat criminelen minder snel zullen recidiveren wanneer ze weten dat er een minimumstraf (zware straf) opgelegd zal worden. Deze opvatting gaat ervan uit dat potentiële recidivisten rekening zullen houden met de hoogte van de straf, ze calculeren de nadelige gevolgen van tevoren in 1

Vraag	Antwoord	Scores
8	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> Voorbeelden van omgevingsfactoren (één van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – toename/afname van het aantal zware misdrijven – toename/afname van de subjectieve onveiligheid – afname/toename in het vertrouwen in de rechterlijke macht – afname/toename van de status van de rechterlijke macht – toenemende/afnemende aandacht in de media over criminaliteit – veranderingen in het politieke klimaat – toenemende/afnemende populariteit van het populisme 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Voorbeeld van een juiste uitleg bij toename van het aantal zware misdrijven: Toename van het aantal zware misdrijven kan de steun in het parlement voor het wetsvoorstel vergroten. Het kabinet kan namelijk de noodzaak om het aantal zware misdrijven te verminderen hiermee bij het parlement benadrukken (door de generaal preventieve functie). 	1
9	maximumscore 2	
	<p>Twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spreekrecht voor bepaalde ernstige misdrijven – recht op informatie over het strafproces – beroep doen op een advocaat via de Wet op de rechtsbijstand – bijstand door een tolk – beroep doen op Schadefonds Geweldsmisdrijven door nabestaanden – bijstand door Bureau Slachtofferhulp – verkrijgen van een vergoeding voor geleden materiële of immateriële schade – uitkering van resterend schadebedrag door de staat (bij bepaalde misdrijven, in bepaalde gevallen) 	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 The Urban Family

10 maximumscore 10

(bijdrage aan gewenste socialisatie)

- De stichting draagt bij aan de gewenste socialisatie van de jongeren in de wijk omdat zij door de activiteiten en werkwijze van de stichting leren hoe zich te gedragen en wat belangrijk is om na te streven (normen en waarden). Zo blijkt dat (twee van de volgende voorbeelden):
 - jongeren door stageplaatsen of bijbaanprojecten verantwoordelijkheid leren nemen (regels 11-16)
 - de jongens binnen de groep een voortrekkersrol hebben (regels 20-23)
 - jongeren zien en ervaren dat positief gedrag, hard werken en positief zijn, worden beloond (regels 23-26)
 - jongeren leren zich aan afspraken te houden, zoals op tijd komen of niet in aanraking komen met politie of justitie (regels 30-35)
 - jongeren stapsgewijs leren omgaan met de verantwoordelijkheden die bij een eigen stichting horen (regels 45-47)

2

uitleg met twee bijpassende voorbeelden

2

uitleg met één bijpassend voorbeeld

1

alleen uitleg of alleen één of twee voorbeeld(en)

0

(de rol van sociale controle)

- Er is sprake van sociale controle omdat in de stichting door middel van sancties de jongeren ertoe worden gebracht om zich op een bepaalde manier te gedragen / zich aan bepaalde normen te houden. Zo blijkt dat:
 - jongeren uit het project worden gezet als ze zich niet gedragen (regels 42-44)
 - jongeren aangesproken worden als zij hun verantwoordelijkheden niet nakomen, zoals het niet beantwoorden van hun e-mail, het niet opnemen van de telefoon of het niet bijhouden van hun agenda (regels 47-51)

2

uitleg met twee bijpassende voorbeelden

2

uitleg met één bijpassend voorbeeld

1

alleen uitleg of alleen één of twee voorbeeld(en)

0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

(gevolgen voor de sociale cohesie)

- De activiteiten van de stichting hebben positieve gevolgen voor de sociale cohesie omdat buurtbewoners zich meer verantwoordelijk voelen voor elkaars lot / voor de buurt en de bindingen tussen buurtbewoners toenemen. Zo blijkt dat (twee van de volgende voorbeelden): 2
 - jongeren ook andere kinderen en jongeren een beter toekomstperspectief bieden (regels 3-6)
 - jongeren door bijvoorbeeld stageplaatsen of bijbaanprojecten andere jongeren structureel proberen te helpen een beter bestaan op te bouwen (regels 8-13)
 - het aantal meldingen van overlast rondom het Bellamyplein met bijna honderd procent is gedaald (regels 54-59)
 - er een afname is van graffiti in de wijk (regels 62-65)
 - jongeren hun positieve kanten in de buurt laten zien door bijvoorbeeld de portiek goed schoon te maken of de tuin bij te werken (regels 93-96)
 - jongeren en bewoners elkaar leren kennen, elkaar serieus nemen en elkaar begroeten (regels 89-92, regels 96-99)
 - bewoners werk aanbieden aan de jongeren of een aanvraag doen voor het zakgeld- of bijbaanproject (regels 99-103)
- uitleg met twee bijpassende voorbeelden 2
- uitleg met één bijpassend voorbeeld 1
- alleen uitleg of alleen één of twee voorbeeld(en) 0

(toename van de objectieve en subjectieve veiligheid)

(uitleg over de toename van objectieve veiligheid)

- Op grond van tekst 2 blijkt dat er enerzijds wel sprake is van een toename van de objectieve veiligheid: uit cijfers van de wijkagent blijkt dat sinds de oprichting van de stichting het aantal meldingen van overlast met bijna honderd procent is gedaald, van 41 naar 2 meldingen van overlast rondom het Bellamyplein (regels 54-59) en er door zowel de wijkagent als de woningbouwvereniging een afname van graffiti in de wijk is genoteerd (regels 62-65) 1
- Anderzijds blijkt op grond van tekst 2 dat het niet mogelijk is om te beoordelen of het Bellamyplein ook veiliger is geworden (regels 65-67) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

(uitleg over de toename van subjectieve veiligheid)

- Ondanks dat enkele bewoners aangeven nergens last van te hebben, laten sommige buurtbewoners hun kinderen niet buitenspelen en voelen zich onveilig (regels 76-80). Aangezien er geen gegevens bekend zijn van veiligheidsgevoelens voordat de stichting werd opgericht, kunnen er geen conclusies worden getrokken over een toename van de subjectieve veiligheid.

1

of

- Uit cijfers van de wijkagent blijkt dat sinds de oprichting van de stichting het aantal meldingen van overlast met bijna honderd procent is gedaald, van 41 naar 2 meldingen van overlast rondom het Bellamyplein (regels 54-59). Dit kan als indicatie worden gezien van een toename van subjectieve veiligheid: buurtbewoners maken minder melding omdat ze zich veiliger voelen

1

(conclusie over wel of niet voortzetten van subsidie)

- Voorbeeld van een goede conclusie:
Ik adviseer om de subsidie wel voort te zetten. Ondanks dat er geen toename van de subjectieve veiligheid aangetoond kan worden, is er wel een afname van het aantal meldingen van overlast. Daarnaast levert de stichting een positieve bijdrage aan de socialisatie van de jongeren, is er sprake van sociale controle en heeft het positieve gevolgen voor de sociale cohesie in de wijk.

1

Opmerkingen

- *Geen scorepunt toekennen aan alleen een conclusie zonder argumentatie op basis van de inzichten.*
- *Het scorepunt ook toekennen aan een conclusie om de subsidie **niet** voort te zetten als argumentatie op basis van de inzichten juist is.*

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 3

- De activiteiten van The Urban Family zijn gericht op het voorkomen dat jongeren in aanraking komen met de politie en het bieden van een beter toekomstperspectief voor jongeren 1
- Dit past bij de socialistische/sociaaldemocratische opvatting over het **ontstaan van criminaliteit** om de nadruk te leggen op sociale ongelijkheid als oorzaak van criminaliteit 1
- Dit past bij de socialistische/sociaaldemocratische opvatting over de **aanpak van criminaliteit** door de overheid om de nadruk te leggen op de mogelijkheden van preventief beleid / om door verbetering van de maatschappelijke positie criminaliteit proberen te voorkomen 1

of

- De activiteiten van The Urban Family zijn gericht op het bieden van een beter toekomstperspectief voor jongeren door activiteiten op wijk/buurniveau 1
- Dit past bij de socialistische/sociaaldemocratische opvatting over het **ontstaan van criminaliteit** om de nadruk te leggen op sociale ongelijkheid als oorzaak van criminaliteit 1
- Dit past bij de socialistische/sociaaldemocratische opvatting over de **aanpak van criminaliteit** door de overheid om de nadruk te leggen op de aanpak van veiligheid in (achterstands)wijken 1

Opgave 4 Hoe betrokken zijn Nederlanders?

12 maximumscore 3

- Uit tabel 1 is bij de meeste soorten van maatschappelijke participatie en betrokkenheid af te lezen dat hoogopgeleiden (dus met relatief meer cultureel kapitaal) meer dan het landelijk gemiddelde maatschappelijk participeren en betrokken zijn en laagopgeleiden (dus met relatief minder cultureel kapitaal) minder dan het landelijk gemiddelde maatschappelijk participeren en betrokken zijn 1
- Hoogopgeleiden zullen hierdoor beter hun eisen en belangen kenbaar kunnen maken bij politici dan laagopgeleiden 1
- Dit kan ertoe leiden dat er bij politieke besluiten onvoldoende rekening wordt gehouden met de eisen en belangen van laagopgeleiden / dat laagopgeleiden zich niet herkennen in politieke besluiten. Er is dan sprake van een geringe representativiteit van politieke besluiten 1

of

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Uit tabel 1 is af te lezen dat hoogopgeleiden (dus met relatief meer cultureel kapitaal) meer dan het landelijk gemiddelde politiek geïnteresseerd zijn en laagopgeleiden (dus met relatief minder cultureel kapitaal) minder dan het landelijk gemiddelde politiek geïnteresseerd zijn 1
- Meer politieke interesse bij hoogopgeleiden kan tot gevolg hebben dat er bij hoogopgeleiden meer electorale participatie (het stemmen bij verkiezingen) is dan bij laagopgeleiden. Dit kan ervoor zorgen dat de volksvertegenwoordiging geen goede representatie is van de bevolking 1
- Een geringe representatie kan ertoe leiden dat er bij politieke besluiten onvoldoende rekening wordt gehouden met de eisen en belangen van laagopgeleiden / dat laagopgeleiden zich niet herkennen in politieke besluiten. Er is dan sprake van een geringe representativiteit van politieke besluiten 1

13 maximumscore 2

Eén van de volgende:

- Volgens de ontwikkelingstheorie is brede/directe politieke participatie wenselijk omdat besluiten zo berusten op de wil van de meerderheid van de bevolking. Volgens de instrumentele theorie is brede/directe politieke participatie juist onwenselijk omdat het een gevaar kan zijn voor de stabiliteit van het politieke systeem.
- Volgens de ontwikkelingstheorie is politieke participatie naast een middel ook een doel op zich omdat burgers er veel van leren en hun zelfvertrouwen en bekwaamheid om te participeren toenemen (democratisch burgerschap). Volgens de instrumentele theorie is politieke participatie alleen een middel om tot besluiten te komen omdat door te stemmen mensen de gekozen politici een aanwijzing geven voor de inrichting van het beleid.
- De ontwikkelingstheorie heeft veel vertrouwen in burgers om breed/direct politiek te participeren omdat burgers hiertoe in staat zijn. De instrumentele theorie heeft weinig vertrouwen in burgers om breed/direct politiek te participeren omdat burgers hiertoe onvoldoende in staat zijn.

Opmerking

Geen scorepunten toekennen aan alleen een juist kenmerk van de ontwikkelingstheorie of instrumentele theorie.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 2

- Een meer geïndividualiseerde samenleving is te herkennen omdat volgens tekst 3 de deelnemers in de buurttuiningroepen meer meedoen op basis van een persoonlijke keuze die makkelijker ongedaan gemaakt kan worden / op vrijwillige basis 1
- Sociale cohesie is te herkennen omdat volgens tekst 3 de deelnemers het gevoel hebben dat ze een beroep op elkaar kunnen doen / onderdeel uitmaken van een groep of gemeenschap 1

Opgave 5 Schoon genoeg!

15 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden (twee van de volgende):

- goede arbeidsomstandigheden voor werknemers tegenover goedkope arbeid voor werkgevers
- hoog loon/goede arbeidsvoorwaarden voor werknemers tegenover winst/rendement voor werkgevers
- sociale zekerheid voor werknemers tegenover lage loonkosten voor werkgevers

per juist antwoord 1

16 maximumscore 2

- FNV Bondgenoten heeft volgens tekst 4 twee verschillende hulpbronnen (machtsbronnen) gemobiliseerd om hun doelstellingen zoals een gedragscode/nieuwe cao te bereiken. Daarmee wil FNV Bondgenoten de handelingsmogelijkheden van de opdrachtgevers/werkgevers beperken 1
- Ze hebben namelijk (1) door middel van stakingen de achterban gemobiliseerd en (2) door deskundigheid/kennis (bijvoorbeeld ander taalgebruik) in te zetten aandacht in de media gekregen 1

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen als beide manieren om macht uit te oefenen genoemd zijn.

17 maximumscore 2

- Het proces van democratisering is te herkennen omdat door de werkwijze zoals het kiezen van een 'president' meer mensen betrokken worden bij het besluitvormingsproces / er een verschuiving plaatsvindt van macht van weinig naar steeds meer mensen 1
- Deze grotere betrokkenheid van de leden kan het gevoel lid te zijn van een gemeenschap / de identiteit van de groep versterken en daarmee een positief effect hebben op de sociale cohesie 1

Vraag	Antwoord	Scores
18	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> Door het gebruik van bepaalde woorden (bijvoorbeeld ‘opstand der onzichtbaren’) door FNV Bondgenoten 	1
	<ul style="list-style-type: none"> probeerde de vakbond invloed uit te oefenen op de manier waarop (de invalshoek) hun werkwijze/het conflict in de media werd uitgelegd/gepresenteerd 	1
19	maximumscore 2	
	Twee van de volgende:	
	– Het publiek stelt zich niet aan alle berichtgeving over de stakingen bloot / Het publiek maakt keuzes uit het media-aanbod over de stakingen (selectieve blootstelling).	
	– Het publiek neemt bij blootstelling alleen bepaalde gedeelten/onderdelen van de mediaberichtgeving over de stakingen waar (selectieve perceptie).	
	– Het publiek onthoudt na de blootstelling alleen bepaalde gedeelten/onderdelen van de mediaberichtgeving over de stakingen (selectief geheugen).	
	per juist antwoord	1
20	maximumscore 2	
	• FNV Bondgenoten: conflictmodel	1
	• CNV Vakmensen: consensusmodel / harmoniemodel / poldermodel	1

Opgave 6 Sociaal vertrouwen en sociale zekerheid in Europa

21	maximumscore 5	
	(samenhang)	
	<ul style="list-style-type: none"> In figuur 1 is te zien dat voor veel landen geldt dat hoe groter de reikwijdte van de sociale zekerheid, hoe groter het sociaal vertrouwen / hoe kleiner de reikwijdte van de sociale zekerheid, hoe kleiner het sociaal vertrouwen. 	1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> In figuur 1 is te zien dat voor veel landen geldt dat hoe groter het sociaal vertrouwen, hoe groter de reikwijdte van de sociale zekerheid / hoe kleiner het sociaal vertrouwen, hoe kleiner de reikwijdte van de sociale zekerheid 	1

Vraag	Antwoord	Scores
	(verklaring)	
	Voorbeeld van een juiste uitleg:	
	<ul style="list-style-type: none"> Een stelsel van sociale zekerheid met een grote reikwijdte zorgt voor een groter sociaal vertrouwen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Door een stelsel van sociale zekerheid met een grote reikwijdte is er relatief minder sociale ongelijkheid 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Minder sociale ongelijkheid betekent dat mensen die bijvoorbeeld werkloos, gehandicapt of arbeidsongeschikt zijn, een redelijk bestaansminimum kunnen handhaven en daardoor kunnen blijven participeren in de samenleving 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Maatschappelijke participatie kan de sociale cohesie tussen mensen in de samenleving bevorderen en daardoor het sociaal vertrouwen doen toenemen 	1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> Een groot sociaal onderling vertrouwen tussen mensen zorgt voor meer draagvlak voor een stelsel van sociale zekerheid met een grote reikwijdte 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Een groot onderling vertrouwen tussen mensen duidt op een sterke sociale cohesie in de samenleving 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Een sterke sociale cohesie zorgt ervoor dat mensen minder bereid zijn om sociale ongelijkheid te accepteren 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Mensen zijn dus meer bereid om financieel bij te dragen aan een stelsel van sociale zekerheid met een groot bereik (omdat mensen vertrouwen dat belastingen en premies die zij afdragen om het stelsel te bekostigen niet worden misbruikt door anderen) 	1
22	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> beperkte/onvoldoende normatieve integratie 	1
	<ul style="list-style-type: none"> tekort aan materiële goederen / niet goed kunnen voorzien in elementaire levensbehoeften 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 7 Kwajongens

23 maximumscore 3

- Uit tekst 5 blijkt dat zowel mannen (jongens) als vrouwen (meisjes) zacht moeten zijn / gericht op emoties/gevoelens moeten zijn. Dit past bij een feminiene samenleving waarbij de emotionele sekserollen tussen mannen en vrouwen elkaar overlappen/gelijk zijn 1
- Juiste voorbeelden uit de tekst (twee van de volgende): 2
 - De jongen moet zich zo gaan gedragen als een meisje en zijn patroon van jongensachtige activiteit laten varen (regels 8-11)
 - de code van ‘collectieve mannelijkheid’ moet worden afgeleerd (regels 12-17)
 - jongens moeten emotioneel weerbaar zijn (en niet agressief) (regels 17-21)
 - de moeder moet haar zoon leren dat hij zijn gevoelens niet moet wegdrukken (regels 26-28)
 - ook de vader moet emotioneel aanspreekbaar zijn (regels 28-30)
- per juist voorbeeld uit de tekst 1

24 maximumscore 2

- Volgens de uitspraken van Crott in de tekst moet in de opvoeding typisch jongensgedrag worden afgeleerd / jongens geleerd worden zich meer als een meisje te gedragen 1
- Er is dus sprake van een gedragsregulerende functie van socialisatie 1

25 maximumscore 3

- Het kenmerk van het moderniseringsproces is het streven om los te komen van traditionele maatschappelijke verhoudingen 1
 - Een toename van het aantal echtscheidingen past bij dit kenmerk omdat het wijst op een afname van de stabiliteit van het huwelijk als traditionele verbintenis 1
 - Een toename van het aantal werkende vrouwen past bij dit kenmerk omdat er minder sprake is van een traditionele rolverdeling tussen mannen en vrouwen waarin de man kostwinner is en de vrouw het huishouden en de kinderen verzorgt 1
- of
- Het kenmerk van het moderniseringsproces is individualisering 1
 - Een toename van het aantal echtscheidingen past bij dit kenmerk omdat individuen zich in toenemende mate vrij voelen om hun leven naar eigen inzicht vorm te geven 1
 - Een toename van het aantal werkende vrouwen past bij dit kenmerk omdat meer vrouwen zelfstandig voor hun inkomen kunnen zorgen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

26 maximumscore 2

Twee van de volgende:

- Sommige opvoedingstaken (sociale vaardigheden bijvoorbeeld) worden overgeheveld van het gezin naar het onderwijs.
- Meer kinderen uit alle lagen van de bevolking volgen (langer) onderwijs (externe democratisering).
- Door de Mammoetwet werd algemene vorming uitgebreid van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs.
- Kinderen worden in het algemeen steeds vroeger en langer buiten de directe sfeer van het gezin in een regime van educatie en socialisatie geplaatst.
- Door de leerplichtwet zijn kinderen verplicht naar school te gaan.

per juist antwoord

1

27 maximumscore 3

- Datgene wat de samenleving binnen een cultuur als kenmerkend voor 'de man' en 'de vrouw' beschouwt / Het ideaalbeeld of de sociale definitie van wat binnen een cultuur 'man' en 'vrouw' is, is aan veranderingen onderhevig / is tijdgebonden 1
- Veranderingen in de rolpatronen tussen mannen en vrouwen in de afgelopen vijftig jaar, zoals mannen die ook meer zorgtaken op zich nemen en toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen, 1
- hebben ervoor gezorgd dat de identiteit van de man minder ontleend wordt aan zijn rol als kostwinner / meer ontleend wordt aan zijn zorgtaken en die van de vrouw minder aan haar rol als verzorger van de kinderen / meer aan haar rol als deelnemer op de arbeidsmarkt 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste tien kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 3 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1 naar: Obbink, H. (2012, 21 januari). Wie heeft, zal nog meer krijgen. Trouw. Geraadpleegd december 2012 via www.trouw.nl/tr/nl/5009/Archief/archief/article/detail/3131907/2012/01/21/Wie-heeft-zal-nog-meer-krijgen.dhtml

- tekst 2 bron: Gaag, R.S. van der, Boonstra, N. & Wonderen, R. van (2011). Streetwise professionals in Spangen. Gericht werken aan een goede toekomst voor overlastgevende jongeren. (p.7, p.9, p.11, pp.15-16). Utrecht: Verwey-Jonker Instituut. Geraadpleegd december 2012 via www.verwey-jonker.nl/vitaliteit/publicaties/lokaal_sociaal_beleid/streetwise_professionals_in_spangen?term=urbanfamily&p=1
- tabel 1 naar: Houwelingen, P. van, Hart, J. de & Dekker, P. (2011) Maatschappelijke en politieke participatie en betrokkenheid. In Bijl, R., Boelhouwer, J., Cloin, M. & Pommer, E. (Red.), De sociale staat van Nederland 2011 (p.199: SCP (CV'10/'11) gewogen resultaten). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd december 2012 via <http://www.scp.nl/content.jsp?objectid=27981>
- tekst 3 naar: Kullberg, J. (2011) Buurttuinen: seizoensgebonden banden in de publieke ruimte. In Berg, E. van den, Houwelingen, P. van & Hart J. de (Red.), Informele groepen. Verkenningen van eigentijdse bronnen van sociale cohesie (pp.141-143). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd december 2012 via www.scp.nl/content.jsp?objectid=26055
- tekst 4 naar: Stellinga, M. (2012, 4 januari) Eerst fiscalist, nu 'geniale communicator' van vakbond. NRC Handelsblad. Geraadpleegd december 2012 via archieff.nrc.nl/index.php/2012/Januari/4/Overig/04/Eerst+fiscalist,+nu++geniale+communicator+van+vakbond/check=Y
- figuur 1 naar: Jehoel-Gijsbers, G. & Vrooman, C. (2008) Sociale uitsluiting in Nederland en Europa. In Berg, E. van den, Houwelingen, P. van & Hart J. de (Red.), Betrekkelijke betrokkenheid. Studies in sociale cohesie. Sociaal en Cultureel Rapport 2008 (p.252: Soede et al. (2004); European Values study 2000; Eurostat (EU-SILC'06) SCP-bewerking). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd december 2012 via www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2008/Betrekkelijke_betrokkenheid
- tekst 5 naar: Crott, A. (2011). Van hoop des vaderlands naar ADHD'er. Het beeld van de jongen in opvoedingsliteratuur (1882-2005). (pp.325-326). Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen. Geraadpleegd januari 2013 via repository.ubn.ru.nl/bitstream/2066/91316/1/91316.pdf